

ABONAMENTUL:

PE AN 3 COR. 20 FIL.

1/2 " 1 " 60 "

1/4 " — " 90 "

ÎN STREINĂTATE:

PE AN 6 FRANCI.

1/2 " 3 " "

1/4 " — " "

— 0 —

Numele singuratici se vînd

în Cluj cu 5 fileri, într'alte

locuri cu 6 fileri.

Răvaşul

INSERTIUNILE

se plătesc după mări-
mea locului ce ocupă;
fiecare cm. □ costă o-
dată 10 fil., de 2 ori
8 fil., de 3 și mai multe
ori 6 fileri.

— 0 —

ADRESA:

„RĂVAȘUL”
CLUJ, — KOLOZSVÁR
n. JÓKAI-UTCZA 6.

Editor și redactor resp.: PETRU P. BARIȚIU

Apare în fiecare Sâmbătă

Intemeietorul foii: Dr. E. DĂIANU

Cu 1 Iulie începe nou abonament

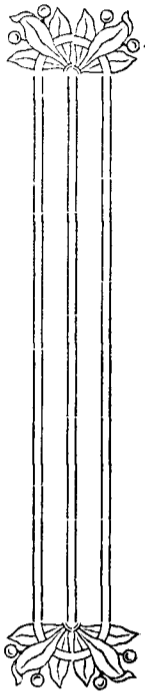
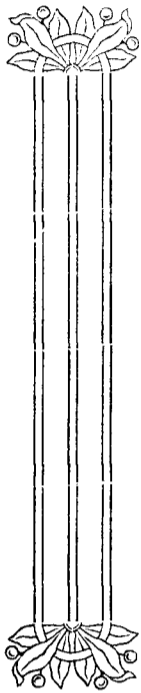
la

„Răvaşul” Pe 1/4 de an costă 90 fil.
1/2 " " " 1.60 »
1 " " " 3.20 »

LA SATE!

Acesta e cuvântul de chemare al celor ce pornesc o luptă nouă, lupta de izbăvire a tuturor acelor, pe cari se clădește, ca pe o stâncă, toată puterea ce e și ce o să fie a neamului nostru: pentru izbăvirea de toate relele a țărânimii noastre. Aceasta e singura îndrumare bună și cu temei în lupta de desrobire ce o purtăm. Adevăratul neam, mulțimea ce dă prin feliul în care își mână traiul și prin deosebitele forme în care își toarnă sufletul — adevărata coloare de deosebire și de viață a neamului nostru, nu trăiește la orașe, ci la sate. Nu orașele, pe cari nu le avem și pe cari le despart de noi, de sufletul vieții noastre, zidiri străine și neamuri cu năvuri protivnice nouă, sunt grânarele vieții noastre. Și nu fărimitură neînsemnată din neamul nostru, rătăcită în vâlmășagul după trai a orașelor, o să fie temeiul nostru de întărire. La sate, — unde lumina soarelui strecură în inimi pornirea sfântă a muncii și a dragostei de viață, unde țarina rodește pomul țării, al conștiinței și al norocului nostru, acolo ni-e toată puterea.

În lupta de desrobire economică și culturală ce o purtăm, trebuie să ne îndreptăm toate nizuințele noastre spre neamul nostru dela sate. Sărăcia și lipsa

Comitetul reuniunii femeilor române gr.-cat. din Zlatna.

de învățătură sunt groaznicele primejdii ce se pun de a curmezișul în calea propășirii noastre. Prin așezăminte de bani și de puteri, chemate a închea, a împreuna într'un mănunchiu silințele tuturor, vom izbuti a izgoni multele nevoi și lipsuri încuibate în satele noastre. Față cu lucrarea distrugătoare a străinilor, a jidanilor și a neamurilor ce ne poartă ură și ocară, cel mai nimerit mijloc de scăpare e munca înfrățită a tuturor. Prin școli, prin învățătură bună, răspândită ori și unde și cu ori și ce prilej, se vor deștepta și lumina toate mințile și se vor uni sufletele tuturor într'un singur gând, gândul de măreață slobozire din toate nevoile neamului nostru. Prin ridicarea bunăstării economice și prin să-

mănarea învățăturilor drepte putem face din satele noastre puternica cetățuie de apărare și de păstrare a comorilor noastre naționale.

Însămnătatea acestei munci, acestei desrobiri din atâtea nevoi crunte, începe să se înțeleagă. Cei mai aleși bărbați ce-i avem, chiamă pe toți la această luptă de tămăduire. Dragostea mare față de tradiții și puțin mângăiații frați dela sate și dorința fierbinte de a-i mântui din ghiarele de satană ale sărăciei — se coboară în vorba caldă și îndemnătoare a povățuirilor bune și a planurilor de izbândă norocoasă. Dar nu e de ajuns numai atâta. Năcazurile și durerile țărânimii noastre le îmbrățoșăm deocamdată numai cu căldura, ieftină altcum, a vorbelor și a

FOIȚA RĂVAȘULUI

Dedicație

serisă pe albumul M. S. Reginei
Carmen Sylva, în pavilionul Româ-
nilor de peste munți.

În umbra plopilor cărunți
Străjeri bătrâni la casă,
Cu ochii umezi și frumoși
O fată stă și coasă.
Drumeți se miră 'n drumul lor
De mâinile măestre
Și de minunile ce dorm
În lada ei de zestre.

Pribeaga blândului amurg
De peste deal se lasă,
Urzindu-și tortul argintat
În firul de mătăasă,
Ea vede 'n ochii osteniți
C'o lacrimă se cerne,
Că 'n urma meșterului ac
Șireag de flori s'așterne.

Se scutură cărunții ploi,
Durerea ei îi doare,
Și frunze cad pe pânzele
Sfielnicej fecioare.
Ea 'și împletește un dor pribeag
În florile cusute
Și coasă 'n firul alb de in
Nădejile ei mute.

În farmecul nelămurit
Al nopților de vară
Vrăjite iele 'n drumul lor
Un vis îi arătară;
E chipul unui Făt-frumos
Și mai presus de fire
Orfanei fete din botez
Ursit să-i fie mire.

Și ielele i-au spus cuvânt:
»Tu coasă la năframă,
Căci într'o țară 'n răsărit
Te înțelege o mamă
Când vei găti năframa ta,
Să i-o trimiți, să știe,
Și craiul tău bălan din vis
Ea ți-l trimite ție«.

De atunci cu acul ei trudit
Ea firele împarte
Gândind la chipul bun și sfânt
Al mamei de departe.
Din vise 'n așteptarea ei
Ea 'și face mândra salbă
Sunt numai lacrimi și nădejdi
Cusute 'n pânza albă.

Octavian Goga.

STRĂBUNII.

Demult a curs sângele vostru, eroi
Deplânși în a frunzei cântare;
Dar dragostea voastră curată de țară
În vatra străveche 'nviat'acum iară
Și stă sentinela 'n hotare.

Și par că resună în munte prelung
Cântarea cea dulce de buciom...
Și 'n inima noastră s'aprinde văpaie
Ș'un dor ne ațăță, un dor de bătaie,
Ca 'n vechile vremuri de zbucium.

Curată ni spada, ca soarele 'n cer,
Curată e inima noastră;
Iar steagul e dragostea țării din pepturi,
O veghe străbună de lege și drepturi,
Crăiasă vitează, măiastră.

Și sfântă e lupta sub steagul de foc,
Căci sfântă-i dorirea de viață!
Azi sufletul nostru de obidă 'nviat'a
Și 'n dragostea vieții de acum e gata
Să spargă 'nvălișul de ceață.

...Dormiți mai departe, apostoli străvechi
Ai luptelor mari ale noastre,
Căci astăzi virtutea de voi sămănată
A prins rădăcini în frumoasa-vă ceață,
Ce crește în zările albastre.

În pace durmiți mai departe, străjeri,
Sub pavăza crucii de piatră;
Căci faptele voastre ne 'ndreaptă cărarea,
Când nori de furtună învolbură zarea
Să spulbere focul din vatră.

Dafin.

milei ce le-o arătăm. Nu sfatul, ci leacul tămăduiește. Acest leac trebuie să-l dăm noi fraților, ce sufer de boala tuturor lipsurilor din lume.

Propovăduim apostolie nouă, apostolia de slobozire a celor mai scumpi frați ce-i avem din robia amară a sărăciei și a întunerecului. Dar vorba nu ajunge. Dragostea, scoborită în vorbe cât de călduroase, mângăie, dar nu ajută, încurajează, dar nu mântuie din năcaz. Numai fapta, numai mila și dragostea îmbrăcate în haina binefăcătoare a ajutorării frățești, poate izbăvi din rele — și din răul sărăciei și din cel al lipsei de învățătură. Adevărata, d-zeiasca apostolie o face cuvântul cald, revărsat din prisosul unei inimi bune și mari și ajutorarea în toate nevoile acelor, pentru a căror mântuire ne jertfim. Fapta de ajutorare cu puterea brațelor sau a banului e cel mai puternic mijloc de îndreptare — și sufletească și materială — a celor striviți sub jugul de apăsare al lipsurilor.

Această faptă o cerem și noi dela cei ce pornesc munca de desrobire a satelor noastre. La sate nu e de ajuns să ne scoborim înarmați numai cu săgețile ușoare a vorbelor scânteitoare și a cuvântărilor aprinse, — cu vorbe numai, nici când nu izgonești sărăcia, ci să ducem fraților năcăjiți, pe lângă inima noastră, și ajutorul nostru. Să dăm pildă celor neștiutori și să stăruim neîncetat, ajutându-i și sprijinindu-i cu puterile noastre, cum să se smulgă din năcazuri și ce căi să urmeze, ca să ajungă la bine. Trebuie să fim apostoli și ai cuvântului și ai faptei.

Cea mai grea robie — mai grea și mai amară chiar și decât robia neștiinței — e robia sărăciei, a lipsei de avere, și de hrană trupească; căci aceasta strivește și omoară ori ce avânt, vestejește puterea de muncă și voia de trai, cum bruma vestejește frumusețea florilor. Lanțurile de fier ale acestei robii groaznice se string tot mai mult în jurul trupului țărănimii noastre de pretutindeni. Vaiete cobitoare de vremuri de pierzare, vaietele sfâșietoare a milioane de lipsite de hrana trebuitoare, se ridică din toate părțile locuite de oameni de ai noștri. Și trebuie să ne doară, să ne însângereze inima de durere, când le auzim, căci sunt vaietele de prăpădire și de pierzare ale neamului nostru întreg.

La sate ne chiamă glasul neamului. Să ducem fraților noștri buni tot ce avem, și inima și puterea noastră. Jertfa adusă pentru desrobirea satelor, e jertfa de mântuire pentru neamul nostru întreg.

Doamne, la cine ne vom duce...?!

— Din Conferențele episcopului Prohászka. —

Stau în sala cinei celei de taină și ascult, cuvântul de despărțire al Mântuitorului Christos. Il aud par' că cum ar zice: »...de n'ar fi așa, v'aș fi spus eu vouă. Credeți întru mine și rămâneți statornici. Eu mă jertfesc pentru voi; sângele meu va fi sângele jertfei; vom încheia prin el noua legătură a milei și a iubirii; nu uitați aceasta nici odată. Eată acesta este trupul meu, care se dă pentru voi... Acesta este sângele meu al legii celei nouă, care se varsă pentru voi...« Așa vorbește Christos, când se desparte de cei ce i-a iubit. La acest cuvânt inspirat ce aș putea răspunde altceva decât: cred, cred! Cred, Doamne, tot ce îmi spui; acesta e răspunsul meu. »Cred cred«, acesta e cuvântul cu farmec, și la acest

cuvânt lumină, pace și odihnă se coboară în sufletul meu; simțesc că m'am făcut fiul luminei.

II. Christos însă este nu numai lumină, ci și putere de viață și de fericire dătătoare, însași viața caldă.

E deosebire grozav de mare între a ști și a voi și între a trăi și a resimți ceva. Poate ști cineva ce este puterea, pacea, bucuria; poate să și dorească, să și voiască așa ceva; dar știința aceasta este numai un curent sec al minții și voința este o manifestare poate fără avânt a energiei sufletești, dar cât de departe este de aceasta plăcerea, gustarea însași a păcii, dulceața însași a bucuriei simțite? Cine ne va da nouă aceasta dulceață? Cine ne va crea realitatea caldă și profundă? Cine ne va da viața? Nu definiția ei, nu simbolul ei, nu teoria ei, ci însași viața?

Chi dară alla meschina las ua felicitate?

Cine va da nenorocitei fericirea sa?

zice poetul italian.

Sunt destui întreprinzători de acest fel. Nizuințele lor merg în două direcțiuni: unii caută armonia existenței, și astfel fericirea, în pornirea spre înaintare, spre luptă și avânt a sufletului; alții o caută în simțămintele gingașe, răbdătoare, compătimitoare ale inimei. Unii respectă forța, care se impune și se validează și disprețuiesc toată frăgezimea și mila; alții se topesc în sentimentalism și evită ori ce luptă. Europa este tipul luptei și al zbaterii înainte; Asia este patria fantasiei, a suferinței și ascultării.

Înțeleptul brahmin este omul fantasiei; molic ca și flora bogată a Indiei, care nu-și poate purta roada îmbielșugată, nici brahminul nu-și poate stăpâni inchipuirea, care-i năpădește metafizica și din întreagă filozofia lui nu iese decât un codru de idei nesistemate.

Europeanul este omul tipic al nizuințelor, al reformelor și al validității practice; pe el îl abate însă egoismul, care-l împetrece la inimă și-l înăsprește. Creștinismul leagă într-o armonie aceste două direcții. *Domnul nostru Isus Christos întrunește virtutea cu frăgezimea, energia cu puterea intimă a sufletului, blândețea cu desăvârșirea morală; el leagă validitatea individualității cu deprinderea milei și lupta o împreună cu gingașa compătimitoare a inimei.*

Care discreție va eși biruitoare în aceasta luptă? Aceea, care împăciuește, care stârnește bucurie și care totuși nu ne duce la decădere, la resignare, ci ne împintea la înaintare. Aceasta direcție însă nu se găsește nici în filozofia brahminilor, nici în concepțiunea ce o are *clasicismul* despre lume; aceasta numai darul Domnului Christos ni-o arată.

De multe ori mă întreb, cum se poate, ca se însufletească cineva în Europa creștină pentru budhism, care este religia părăsirii de sine, religia contemplării leneșe și a răbdării, care nici odată nu birue lumea? Cei ce caută budhismul, aceia sermanii, nu cunosc încă pe Isus Christos. Acelora trebuie să le strigăm: Nu mergeți în Indii! Rămâneți acasă și priviți la Christos, care propovăduiește și pace și luptă. Pace oamenilor de bună voie; voința însă numai prin luptă și străduință devine bunăvoie.

Domnul făgăduiește *pace și liniște*, care între ore ce minte și care atunci se câștigă, dacă omul se dă lui cu totul, și iubește mai pe sus de ori ce pe Acela, în care își caută fericirea cea vecinică. Pace și liniște dă Domnul, fiecăruia, care urește din toată inima păcatul și care nisuește a se urca pe muntele celor opt fericiri, ca să asculte și să priceapă pe deplin cuvântul măiestrului.

Știe Domnul, că noi nu căutăm munca și restignirea, ci pacea și bucuria, și asta nici nu ni-o ia în nume de rău, ne aduce însă să cunoaștem, că la pace se recere armă, și la bucurie jertfă. »N'am venit să aduc pace, ci sabie«... — nu propovăduiesc eu pacea, nu pacea răbdării și părăsirii de sine, ci *luptă* voiu. Numai cât lupta aceasta *împacă* și ridică pe ori și cine. Ea ridică pe om mai pe sus de animal, ridică voința mai pe sus de instinct, și sufletul mai pe sus de trup. Ea ridică și straturile sociale ca să guste

o viață mai nobilă, să ajungă în posesiunea mai egală și mai dreaptă a bunurilor și a drepturilor. Sub stăpânirea ei pier heloții, pier iobagii și mojiicii și numai *frații* rămân față în față. În împărăția ei este numai o singură rassa, și cel ce nu este din rassa aceasta e fiul pierzării; aceasta singură și unică rassa este: neamul fiilor lui Dumnezeu!

Poate-se oare asemana, peste tot, creștinismul, care a străformat lumea, cu tirănia răbduriei a filosofiei indice, și cu lenea ei pasivă? Nu — și eară nu! Atunci dară nu Budha, ci Christos *ne trebuie nouă*.

Dar ce va fi oare cu cealaltă direcție, care cere viață și plăcere. Europeanii au deosebită simpatie pentru filosofia veseliei și a plăcerii de viață; ei primesc bucuros exclamarea poetului latin: *coronemus nos rosis* (să ne năcunăm cu roze) și mângăierea din urmă a francezului: *après nous le deluge* (după noi potopul.) Uneori ei întonează imnul muncii și al puterii și pornesc să cucerească lumea și să reconstruiască paradisul pierdut. Dar se știe, că adevărata viață, că pacea cea dulce și bucuria cea intimă, nu resare pe nici una din aceste cărări.

Adevărata bucurie nu resare în urma plăcerilor, pentru că plăcerile nu au putere, nici cuprins, nici veșnicie; ear fără de acestea nu e decât pustiu și posomorit ori ce se apropie de sufletul nemuritor făcut după chipul și asemănarea lui D-zeu. Plăcerile acestea goale și pustii privesc cu fețe foarte jalnice și posomorâte asupra sufletului, și fiindcă nici nu se încred că sufletul spiritual să nu le străbată în toată goliciunea lor, ele se îmbracă în măști feliurite. Ele zimbesc, dar au gust amar; se îmbracă cu farmece, dar poartă în sinul lor disharmonia, și el, bietul suflet, omul flământ, lihodit, se lasă amăgit. Pasiunea înse nu poate suplini lipsa de putere lăuntrică și bietul om sărăcește, dacă-și seamănă în locuri sterpe semințele aurii ale vieții. Tristetea, sărăcia și slăbiciunea este moștenirea ce și-o agonisesc zilerii plăcerilor lumesti!

Dar cum am și putea căuta în apele zaharizate, deci iute dospitoare, ale plăcerilor, germenii aceia de viață și motivele acelea profunde cari să ridice lumile? În visările deliciilor de unde s'ar ivi necontentit acea revelațiune a înălțimilor morale, care să ne îndemne a cinsti pe nemărginitul D-zeu și a ne apropia de el cu jertfă de închinare? Membrele cele moleșite în plăceri cum să se oțelească în brațe tari cari să țină cârma popoarelor în furtunile lumii?

(Va urma)

Trad. Dr. E. Dăianu.

Statul, Biserica și Școala.

Apărarea statului pretinde conducerea instrucțiunii și educațiunii, căci, — zic ei — »dacă aceste sunt independente de stat, atunci acesta nu dispune decât de puterea politică pentru ca să poată împedeca subminarea indirectă a puterii sale cu ajutorul învățăturilor și simțămintelor vărsate în copii«. În câtva au drept, căci statul este în adevăr dator de a înăbuși învățăturile și ideile rătăcite, agitatoare cari-i amenință ezistența. Aceasta însă nu spriginește monopolul școlar, din contră, îl osândește:

a) Dacă statul monopolizează instrucțiunea și educațiunea, sau cu alt cuvânt, dacă el decide cu bază de drept și de sine stătător, că ce învățături să mărturisească națiunea, atunci e lucru natural, că trebuie să considere de învățături agitatorice, toate acele învățături, cari contrazic învățăturilor propovăduite de el și toate trebuie să le suprimă. — Dar învățăturile, conștiința ce o produc ele, și legile morale, sunt cu totul neatârătoare de stat, ba și statul este supus acestora. Dacă statul își aroagă șieși dreptul de a norma toate aceste independente, se poate ușor întâmpla, ca să aducă legi, și să facă obligatoare de dragul unității naționale atari învățături, cari sunt în contrazicere cu adevărurile sigure ale supușilor, cu legile conștiinței și cu legile religios-morale și în cazul acesta e de tot sigur, că nu poporul, ci statul profesează doctrine rebele și idei rătă-

cite, agitatorice. Atunci nu supușii, poporul, sunt rebeli contra legilor de stat, ci statul e rebel contra legilor lui Dumnezeu.

Dar statul nu e numai rebel, ci și chiar agitator la revoltă, căci într'un caz ca acesta supușii cu tot dreptul se ridică contra învățăturilor statului, ba sunt chiar dători a-o face aceasta după ce mai curând trebuie să se supună și să asculte de D-zeu, carele poruncește în mod obligator și pentru conștiință, decât de stat, care își ia puterea dela D-zeu și nu are drept asupra conștiinței. Statul deci în loc de a suprima învățăturile și simțămintele rebele, el însuși produce revoluțiune, lucru, care e cel mai periculos pentru unitatea națională, căci conștiințele se revoltează cu tot dreptul și statul prin nici un mijloc nu e în stare a înăbuși aceasta revoltă.

b.) Nu e de lipsă monopolul nici pentru aceea, că statul e în stare ori când a se apăra și fără aceasta față de învățăturile periculoase statului.

Se poate apăra prin cea mai estinsă controlă; dar mai sigur se poate apăra concretând conducerea învățământului întreg bisericii, pe care D-zeu tocmai pentru ceea a făcut-o, ca să apere omenimea de învățăturile rele și să fie cel mai puternic sprigin statelor.

Au doar statul nu se crede în biserică și doară tocmai pentru ceea vrea să răpească dela ea, pentru sine dreptul de instrucțiune? Aceasta neîncredere e neintemeiată, ba ori și cine o condamnă. O condamnă trecutul, în care biserica a înființat și a mărit statele. O condamnă prezentul, în care fapte recunoscute ne dovedesc, că în diferitele state dintre toate confesiunile catholice sunt supușii cei mai pacinici, cei mai răbdători, așa că Frideric II. cu tot dreptul a putut exclama: »Nu mă tem de supușii mei catholici; ei nu fac revoluțiune«. O condamnă întreg sistemul de învățături al bisericii, care mai strict decât ori care religione face de datorința credincioșilor săi ascultarea, și dă cea mai sigură sancțiune acestei îndatoriri.

Din contră însă, întrebăm, de când se clătină tronurile, de când se nimicesc autoritățile, se răsvrătesc popoarele și revoluțiunile urmează necurmat una după alta?

Din timp în timp se poate arăta dela țară la țară, că aceasta se întâmplă numai acolo și numai de atunci, unde și de când statul a scos biserica din școală — și aceste nu vor înceta până atunci, până când biserica nu va intra de nou acolo. Nu noi o cerem aceasta, ci împrejurările vor sili statele să facă aceasta. »Va veni — zice arhiducele de Baden (la a. 1871) — ba după convingerea mea nu e departe ziua, când domnitorii Europei vor fi siliți ase adresa Papei ca să se poată mântui de revoluțiunile ce-i amenință cu sugrumare.«¹⁾ Și dupăcum a spus cardinalul Franchi înaintea lui Leo XIII. cu puțin înainte de moarte, dela alți domnitori au sosit la Roma asemenea enunțării.²⁾

7. În fine — drept argument pentru monopolul școlar — mai amintesc unii și lipsa unității în conștiința civilă și omenească.

»Dacă nu recunoașteți dreptul statului de a cârmui conștiințele — zice Darn — îl espuneți pericolului de a vă împune pe cale civilă astfel de datorințe, pe cari cetățenii moralmente nu le pot primi. Aceasta stare ar pregăti cele mai mari chinuri pentru sufletele simțitoare. Aceasta deci nu se poate. Conștiința de cetățean nu poate veni în contradicție cu conștiința de om. Dreptaceea, dacă statul are putere de a cârmui, aceasta trebuie să se estindă și asupra conștiinței și numai legea are dreptul de a domni și în suflet«.

Aceasta argumentație este însă plină de greșeli.

E drept, că în conștiință numai legea are dreptul de a cârmui, dar dreptul acesta nu-l au necondiționat, și nu în primul loc legile statului, ci exclusiv și singur numai legile lui D-zeu, cari și pentru stat sunt obligatoare în locul cel dintâiu; după aceea pe baza legilor lui D-zeu (cine vă ascultă pe voi, pe mine mă ascultă): legile biserice, cari sunt obligatoare în conștiință nu numai pentru fiecare credincios, ci și pentru fiecare bărbat de stat catholic. Numai după acestea urmează legile de stat și aceste numai atunci sunt obligatoare în conștiință, dacă cel puțin nu vin în contradicție cu legile lui D-zeu și ale biserice.

Din acestea rezultă destul de vedit, că conștiința unui om nu poate veni în colisiune cu conștiința de cetățean, căci, dacă legea de stat consună cu legea D-zeească și cu legile biserice, atunci conștiința cetățeanului e una cu conștiința omului, cu privire la o anumită lege. —

Dacă nu consună, atunci aceea în conștiință nu obligă, prin urmare nu este conștiință cetățenească, care se vină în contradicție cu cea a omului, căci în una și aceeași persoană neexistând două suflete, nu pot exista nici două conștiințe. Pot veni însă legile statului în contradicție cu conștiința omenească și atunci nu rezultă, că statul să striformeze prin școale conștiința cetățenilor după legile sale, ci din potrivă, că statul să-și acomodeze legile sale după aceea sau cel puțin să nu aducă legi, cari sunt contrare acesteia, precum e chiar și monopolul școlar.

4. Statul nu e îndreptățit a crea unitatea națională prin monopolul școlar, deoarece prin aceasta vatămă drepturi esențiale.

1. Să presupunem, că unitatea națională, așa precum o înțelege Trendelenburg ș. c., adică unitatea în gândire, simțământ și voință pe terenul moral, spiritual, politic etc. este în adevăr folositoare, ba chiar necesară, precum aievea și este un mare bine. Să presupunem, că aceasta ar fi prin monopolul școlar realizabilă: încă tot nu rezultă aceea, că statul e îndreptățit a-o crea în forma aceasta.

Interesul de stat, ori cât de mare bine și ori cât de îndreptățit ar fi, nu împuternicește pe stat la ori ce mijloc, fără considerare; nu-l îndreptățește la vatămarea drepturilor d-zeești și naturali, la vatămarea libertății religioase și de conștiință; căci — precum am văzut — asigurarea drepturilor cardinale, e un bun mai mare ca ori care altul și ca ori care interes de stat, ba e mai mare chiar ca existența statului, carele există chiar în interesul asigurării drepturilor. Pentru pace și obținerea acesteia unitatea națională numai întru atâta e bună, ca clasele sociale numai cu atât mai sigur să-și poată esercia drepturile lor d-zeești și naturale. Un bun mare nu poate fi jertfit pentru unul mai mic, scopul nu pentru mijloc, nici omul, familia, biserica pentru stat.

2. Nu ar putea-o face aceasta statul nici atunci, când crearea acesteia nu ar fi numai în adevăr folositoare, ci ar fi chiar necesară, căci în lumea relativă de astăzi, nu ne îndreptățește a știrbi drepturi nici ceea ce e necesar. Mulți oameni au lipsă și încă de multe ori foarte mare lipsă de bani; dar cu drept ar fi oare a câștiga acei bani pe ori ce cale, pe căi oprite, știrbind chiar drepturile altuia?

Fapt este înse, că statul nu ar putea crea unitatea națională prin monopolul școlar, decât numai atacând atari drepturi esențiale.

a.) Ar vatăma dreptul personal al individului. Ce ar însemna monopolul școlar? Apăsarea totală a libertății individuale în ce privește gândirea, religiunea, conștiința și instrucțiunea liberă a aceluia și estradarea lui acelei puteri a statului. Puterea nemărginită unificatoare de stat asupra sufletelor; căci, fără de aceasta cum ar putea realiza unitatea în gândiri, simțăminte și aspirațiuni? Aceasta de altcum o mărturisesc și ei, propunându-și — precum am văzut — drept țintă cârmuirea conștiințelor, ca nu cumva să vină în colisiune conștiința cetățeanului cu a omului.

(Va urma.)

Crestături.

— **Misiunile populare** cuceresc teren și la frații preoți gr.-or. În conferența preoților din tractul Lupșei, ținută în 17 Iunie n. 1906 — după cum cetim în »Telegraful Român« — s'a desbătut și asupra acestei chestiuni. Eată ce spune corespondentul »Tel. Rom.« părintele Laur. Ciorbea:

»Părintele Avram Cioran (din Valea-Lupșei, raportează, că misiunea poporală săvârșită mai în primăvară în parochia sa a avut bun succes; raportul se ia la cunoștință și se recomandă, ca pe viitor toți preoții din vecinătate să facă astfel de misiuni«. — Pagubă, că nu se spune mai de aproape și amănunțit cum a decurs lucrul, mai ales dacă păr. A. Cioran a săvârșit singur »misiunea poporală«.

În raportul pomenit mai sunt și alte lucruri interesante. Se spune că a predicat în aceea zi, (în biserica din Sălciua-de-jos) tinerul preot Vas. Șpan. A vorbit pe tema: »îndemnare la cercetarea biserice și alipire de bis. noastră ortodoxă, cu care anume a fost însărcinat«. Se zice, că a făcut bună impresie »mai ales unde se accentuează, că singură biserica noastră ortodoxă (!) a fost și este care a conservat și propagă învățăturile Mântuitorului nostru Isus Christos neschimbate«.

Păr. Laur. Ciorbea, cunoscut și ca scriitor, a cetit o »dare de seamă asupra unor opuri de predică recomandând cele mai bune. Intre acestea — zice coresp. — »...pe ale lui Petru Maior, cari tocmai acum se tipăresc cu litere latine în Cluj sub îngrijirea protopopului unit Dr. E. Dăianu, asupra cărora a publicat o favorabilă recenziune clerical abs. Ioan Duma Paltin în »Tel. Rom.« și diaconul G. Tulbure în »Lucefărul«.

A fost în conferența din Sălciua și o discuție liberă asupra purtării fețelor bis. în chestiunea stolelor și normele incassării lor, și drept rezultat: »se recomandă a trata cu poporul blând și preoții să trăiască în bună înțelegere«.

— **După treizeci de ani.** O inspirație fericită a întrunit la revedere în Cluj pe studenții, cari au făcut maturitatea la gimnaziul romano-catholic, al Piarștilor, din Cluj, în vara anului 1876. Ideea au pus-o în curs doi români, d-l Vas. Toșa, subdirector și dl Ioan Hărăgoș, revisor la direcțiunea finanțelor din Turda, și în zilele acestea de 29—30 Iunie decurg aici serbările intime, reinprospetându-și vechii colegi frumoasa vârstă fericită a primei tinerete. Dintre cei 43 de colegi dela 1876 mai sunt în viață 31, între cari 19 Români. Intre acești Români cei mai mulți sunt azi preoți. Printre colegii iubilați sunt: Dnii Dr. Teodor Mihali, deputat, Dr. Remus Roșca, director seminarial, în Sibiu, Vas. Toșa subdirector de finanțe, etc.

Astăzi, 29 Iunie n. maturisanții de acum 30 ani s'au întrunit în cl. VIII a gimnaziului și au statorit programul, conform căruia azi la 11 oare s'au prezentat corporativ și la oficiul parochial gr.-cat. unde dl Dr. Teodor Mihali a salutat în frumoase cuvinte pe dl Dr. E. Dăianu, ca reprezentant al biserice, de la care mai mult au câștigat pentru viață, și ca succesori al acelora, cari i-au învățat, înainte cu 30 ani, a-și iubi legea și limba.

Dl protopop Dr. Dăianu mulțămind pentru atențiunea delicată ce au arătat casei parochiale și bisericei românești din Cluj, a răspuns foarte emoționat, relevând importanța acestei fericite revederi, care provoacă pe om la o mulțime de reflecțiuni și comparațiuni între trecut și timpul de față. La prânzul comun de azi este invitat și directorul gimnaziului, Dr. Erdelyi Károly, precum și preoții români din Cluj. Mâne, Sâmbătă, la 9 oare se va celebra o sfântă liturgie de mulțămire în biserica gr.-cat. la care vor slugi toți preoții iubilați, vr'o zece.

Vom mai reveni asupra acestui fapt. Pentru-că la 1866 erau în gimnaziul piarștilor din Cluj între 556 elevi 286 români. La 1876 încă erau peste jumătate Români, ear azi abia sunt 60.

Expoziția din București.

La București este deschisă acum marea expoziție națională, care este cea dintâi în felul ei, pentru România.

Dacă ne-a cam supărat, că în sărbarea iubileului, a căruia încununare o desăvârșește aceasta mare expoziție, s'a neglijat idea mare de răsă — aniversarea celor 18 veacuri de existență a neamului — și s'a scos la iveală numai faptul, desigur important, dar totuși nu așa de larg, al domniei Regelui Carol I., acum la deschiderea expoziției ne-a căzut deosebit de bine

¹⁾ Pachtler. Das götl. Recht der Familie u. der Kirche auf die Schule.

²⁾ Jurnal de Bruxelles, 22 Sept. 1878.

că s'a accentuat și idea mai largă a ființei noastre de neam, care în legea despre expoziție, a fost total eschisă. Și s'a accentuat acum, în mod categoric, nu numai din partea bărbaților de stat ai României, ci chiar și din partea M. Sale Regele Carol I. Cuvântările ce au resunat în acea zi de 19 Iunie, când Poeta-Regină Carmen Sylva a tăiat cu mâna ei ghirlanda de trandafiri dela poarta expoziției — ni-se par de o însemnată înălțătoare și au rămas până acum cel mai important moment al jubileului românimii.

Cuvântul ministrului.

D-l Ioan Lahovari ministrul de agricultură al Țerii, a zis între altele:

Sire,

»In ziua de 10 Maiu 1866, când poporul Capitalei, eșind înaintea prințului Carol de Hohenzollern cu o nemărginită bucurie, a salutat pe noul său Suveran, România nu știa despre Alesul său nimic alt decât că era de neam mare și crescut în nobilele și severele tradițiuni ale unei familii ilustre.

Dar națiunea întreagă, cu acel instinct sigur care, în momentele istorice, luminează conștiința popoarelor, simțea că acea zi era o zi mare, sfârșitul unui lung trecut de nenorociri, începutul unei ere noue de muncă, de luptă, de jertfă, dar tot-dodată de glorie și de fericire.

N'a fost înșelat, Sire, poporul român nici în credința, nici în nădejdea sa; și astăzi, după 40 de ani de domnie a Maiestății Voastre, întorcându-ne privirile îndărăt, văzând de unde am plecat și unde am ajuns, putem privi trecutul cu mândrie și viitorul cu încredere.

Sire,

Guvernul și parlamentul, de acord cu simțământul și cu dorințele națiunii, au crezut că, spre a sărbători jubileul primului nostru Rege, nu era mijloc mai nimerit decât a organiza prima Expozițiune Generală Națională a României și a arăta astfel țării și străinătății o icoană fidelă a muncii, a energiei poporului român și ca un inventar al avuției morale, intelectuale și materiale cu care, în cursul unei lungi și fecunde domnii, s'a îmbogățit patrimoniul național.

Noi, cei ce am fost însărcinați cu aducerea la îndeplinire a acestei mari idei, măsurând timpul scurt ce ne era împărțit, întinderea și greutatea operei de executat, am avut, o mărturisesc, un moment de grije și de turburare sufletească.

Dar ne-am adus aminte, Sire, că credința și muntii îi ridică și-i mută din loc, și de aceea, cu credință și cu dragoste ne-am pus pe lucru, și încă odată s'a adevărit acea vorbă mare a Scripturii.

Am tăiat dealuri, am secăt bălți, am umplut o vale, am săpat un lac mare, și în mai puțin de un an am scos la lumină parcul și clădirile Expozițiunii, pe cari astăzi, cu mulțumirea sufletească a acelor cari, cu muncă grea, am dus la bun sfârșit o operă anevoiasă, le arătăm Maiestății Voastre, națiunii române și reprezentanților Puterilor străine.

Sire,

Expozițiunea n'ar fi fost *națională*, n'ar fi fost *românească*, dacă, pe lângă monumentele de piatră și de marmoră, pe lângă Palaturile comerțului și al industriei, nu s'ar fi clădit și *casa Domnului*, locașul sfânt al creștinului.

Dintre toate bisericile pe cari pietatea strămoșilor noștri le-a ridicat pe pământul României, am crezut că alta nu putea fi mai bine aleasă pentru amintirea jubileului Regelui Carol decât aceea pe care Ștefan-cel-Mare, eroul Moldovei, în anul 1491, a clădit-o la Iași și care, sub domnia Maiestății Voastre, s'a restaurat și s'a adus din nou la vechea ei splendoare.

În ziua de 19 Noiembrie 1905 am pus piatra de temelie a Bisericii Sf. Nicolae; azi o vedem desăvârșită pe din afară, și am putea, precum poporul vorbește de biserica dintr'o zi, să o numim biserica dintr'o iarnă.

(Adresându-se M. S. Reginei:)

Maiestate,

Poporul român, muncitor și viteaz, a avut fericirea de a găsi în primu! său Rege, Augustul Vostru Soț, întocmai aceleas' daruri de vitejie și iubire de muncă prin cari națiunile se ridică și ajung la mărire, la glorie și la prosperitate.

Printr'o misterioasă afinitate poporul doinelor și al admirabilei poezii născută în mod spontan în văile Carpaților, pe malurile Oltului și ale Dunărei, ca florile ce cresc fără cultură pe un pământ fertil și generos, acel popor a găsit în prima sa Regină un suflet de poet și o inimă de mumă.

Soarta nemiloasă V'a isbit, vai! în noua Voastră patrie, cu cea mai cumplită nenorocire ce poate atinge o ființă omenească. Dar pentru sufletele alese, și durerea este făcătoare de bine; astfel lacrimile părințești s'au făcut isvor nesecat de iubire și de milă pentru toți cei ce suferă; și inima sângerândă a mumei desnădăjnită și-a revărsat dragostea peste cei săraci, cei nenorociți, cei desmoșteniți.

De aceea azi poporul recunoscător poate repeta Maiestăților Voastre cuvintele poetului: Bine-cuvântat fie anul și luna, și ziua și momentul când pentru întâia oară ați pus piciorul pe pământul României.

Discursul d-lui Dr. Istrati.

Cuvântării d-lui ministru al domeniilor a urmat aceea a d-lui comisar general al expoziției.

Iată unele părți ale acestei cuvântări:

Maiestate,

»*Sis felicior Augusto meliorque Traiano.*»

Era urarea cu care senatorii romani întâmpinau pe împăratul lor, când lua frânele puterii în mână.

Noi, urmașii dela răsărit ai marelui popor, după 18 veacuri dela Traian, viteazul și neuitatul împărat, care ne-a adus aici, Te salutăm pe Tine, primul și marele nostru Rege, Te salutăm însă după o domnie de 40 ani, cu cuvintele:

»*Sis felicior Augusto!* Bonus vero probatus qui, a Traiano peracta ad servandum, ipse operam contuleris».

Din înălțimile unde plutesc sufletele celor ce au lucrat pentru primenirea și fericirea omenirii, Decebal, Traian și faimoșii lor luptători ne privesc astăzi pe noi, urmașii lor, sărbătorind într-o parte din Dacia Felix, faptă de pace și de propășire, lucrare ce vederează viața și îndemnarea poporului român și nizuințele sale spre viitor.

Ne închinăm umbrelor primilor făptuitori ai stării de lucru de astăzi, *trimitem salutarea noastră fiască Romei vecinice*, care și azi luminează *cu aceeași putere și mai curată încă*, căci *nu e a tiraniei*; trimitem de aici și surorilor noastre latine, din inimă, frățeasca noastră îmbrățișare, noi, cei iviți la lumină mai pe urmă, dar din ale căror rânduri s'a născut nemuritorul scriitor, căruia — în lupta fraților dela Montpellier — i-s'a hărăzit cununa de poet al gintei latine.

Sire,

Veacuri multe trecut'au de când neamul românesc a fost frământat fără contenire, cele mai deseori în lupte sângeroase și ucigătoare, pentru aș-i păstra credința în Dumnezeu și ziua de mâne a veacului său.

Puhoai de dușmani, începând cu cei sălbatici, ce se scoborau de la miez-noapte sau se năpusteau de la răsărit cu iuțele săgeții și până la neamurile vecine pe vreme cari deși creștine și ele ne loviau însă fără cruțare, toți trecut-au pe trupul nostru îndurerat, globindu-ne, sdobindu-ne, răpuind bătrânii și nevolnicii în bordee, femeile și copiii în fuga desnădejzii și pe voinicii noștri pe câmpul de bătae.

Zile de liniște puține avut'am, în care să ne fi putut închina lui Dumnezeu și brăzda pământului fără a nu ținea paloșul în mână; căci nu stătea vremea sub cărma omului, ci omul sub vreme!...

Domni mari și înțelepți, neasemănați eroi, credincioși din adâncul sufletului, voievozi ce-și dădeau seama de rostul neamului, luptat'au pentru mărirea lui și spre a păstra unit mănuchiul ce-l alcătuia.

Numele celor cinstiți de toți și cari vor fi în veci slăvite, sunt cu deosebire: Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Matei Basarab, și cu tot neamul Basarabilor și Mușeteștilor, până la fericitul întru pomenire Alexandru Ioan.

Și lor astăzi cată fără prihană să aducem smerita noastră închinăciune și mulțumită, iar faptele lor fie în veci slăvite și sămânță rodnică și pildă nescată de bună îndrumare românească.

Gândul nostru recunoscător meargă în acest moment solemn, și la acei Români de seamă, aflători în viață sau trecuți la nemurire, cari cu inima caldă și cu aleasă pricepere au închinat viața lor în serviciile Maiestății Voastre spre binele țării.

D-zeu să Vă binecuvânteze Sire, și ziua de azi fie, cum ne așteptăm, o dovadă mai mult de recunoștință și iubirea de neam

Mulțămim Celui Atotputernic, că ne-a ajutat cu timp prelnic și că a dat alor noștri pricepere și voință.

Țara întreagă și mai ales săteanul român s'a deosebit și acum în lupta pacinică ca și la 1877 la lupta aprigă, prin voința sa, și chiar prin jertfele, ce a făcut. Să mulțumim tuturor din inimă.

Imi mai rămâne Sire, o plăcută datorie și anume aceea de a mulțumi din inimă *fraților de peste hotare*, cari s'au grăbit a aduce prinosul muncii lor alături cu noi; mulțumim de asemenea tuturor acelor, ce ne-au onorat cu prezența lor, muncind alături cu noi pentru a complecta opera noastră și a face Expozițiunea noastră românească o manifestare a muncii și a științei în răsăritul Europei.

Discursul M. Sale Regelui.

Dăm în întregime acest cuvânt regal, pentru că un sentiment de fiori ne-a cuprins văzând, că cel mai mare și mai cetit ziar din București a suferit din discursul Regelui părțile cele mai românești. Eată cuvântul regal:

Suveranul, cu o voce puternică care răsună în întreaga arenă, răspunde în termeni energici: »Vă mulțămesc din toată inima pentru urările călduroase ce ne adresați, Mie și Reginei, cu această ocaziune solemnă.

Privirea retrospectivă ce ați aruncat asupra României de ieri, cu indicațiuni și fapte atât de fericit alese, pun într'un relief sesizant progresele realizate de România de astăzi. Cu o intimă și profundă bucurie salut deci *prima noastră expoziție națională*, adevărată serbare a muncii românești și deamnă încoronare a 40 de ani de lupte și sfortări.

Cu drept cuvânt evocați această *amintire a legionarilor lui Traian* și a liprei țării noastre de *marele imperiu roman*, căci acest *fapt istoric domină toată viața noastră națională*. Pentru România originea ei *ilustră a fost în genere mândrie și sprijin*.

Aceasta *redeșteptare a conștiinței de rassă*, afirmată prin virtuțile războinice ale Românilor și printr'o aspirație seculară a unei vieți proprii, și-a găsit *consacrarea definitivă* în Regatul român independent.

După victoria de pe câmpul de războiu eră natural să ne dăm seama de cuceririle realizate pe tărâmul luptei pacifice și să știm ceea-ce am făcut și mai ales ceea-ce ne mai rămâne de făcut pentru a merge înainte pe căi sigure și productive, spre *independența economică*. Această frumoasă expozițiune în care se oglindesc toate manifestațiunile culturii și activității naționale, dela plugăritul tradițional până la cele mai recente creațiuni ale industriei, mică și mare, ne va arăta în mod clar progresele realizate în acest scurt timp dela epoca, de când ne-am îndreptat silințele noastre cătră o mai inteligentă punere în valoare a bogățiilor noastre.

Numai acei cari cunosc punctul de unde am pornit, adecă starea noastră economică de acum 40 de ani, vor putea judeca în mod drept asupra minunatei schimbări, care s'a săvârșit în domeniul agriculturii, al industriei și cu deosebire asupra mijloacelor de transport. Îmbunătățirea acestor din urmă, mulțumită înființării căilor ferate, a încincit exportul nostru de cereale și a mărit în aceeași măsură bogăția publică.

Deși încă în perioada de creștere, industria noastră, la rândul ei, a și luat un avânt îmbucurător, care promite să satisfacă o bună parte a nevoilor noastre.

Putem dar să fim mândri de acest mare pas înainte, care a isvorit un *ecou de simpatie chiar dincolo de frontieră*, în țările cari ne-au făcut cinstea să se unească la această serbare. Dar să nu uităm să adresăm prinosul nostru de recunoștință bărbaților de stat, cari au condus poporul pe această cale rodnică desfășurând de asemenea pe tărâmul economic falnica deviză a coroanei de oțel: »*Prin noi înșine*».

Cu deosebire adresez felicitările și mulțumirile mele cele mai vii și cele mai sincere acelor cari, insuflețiți de o credință neștrămutată și o activitate fără păreche, și-au pus toate silințele în această primă manifestare a propășirii naționale, Eu declar Expozițiunea deschisă».

Act de pomenire.

În fine d-l Dr. Istrati a cetit actul de pomenire, lucrat în mod maestru pe pergament și de următorul cuprins:

»Eu, Carol I, cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domn Stăpânitor și Rege al României, împlinind, cu ajutorul Atot-puternicului, 40 de ani ai Domniei Mele, în care vreme, cu mare și multă dragoste pentru țară și neam, am lucrat împreună cu credinciosul și iubitul Meu popor pentru cucerirea desăvârșitei neatârni și pentru întemeierea Regatului României, alipind din nou, după multe veacuri, Dobrogea lui Mircea-cel-Bătrân Statului Român și împingând ast-fel hotarele țării peste Dunăre până la Marea-Neagră;

Voind a lăsa celor ce vor veni după noi o amintire trainică a celor petrecute în acești 40 de ani, și tot-de-odată a arăta atât poporului român, cât și neamurilor străine ceea-ce cu toții am făcut, cu mare răvnă și neobosită muncă, trecând prin multe zile grele, atât Eu, Regele, ajutat de credincioșii Mei sfinți și dregători, și cei mutați dintre noi, și cei cari azi stau împrejurul Scaunului Domniei Mele, precum și întreg poporul care pururea s'a arătat muncitor, înțelept și supus legilor în vreme de pace, ca și vitează în zilele de luptă;

Hotărât-am și am poruncit împreună cu ministrii Mei și cu aleșii țării cari alcătuiesc Senatul și Adunarea Legiuătoare, ca pe dealul și pe câmpul Filaretului, într'un loc odinioară mlăștinos și părăsit, să se sădească o grădină mare și frumoasă, care să fie pentru locuitorii muncitori din acea parte a Bucureștilor un loc de odihnă și de petrecere în zile de sărbători, și care spre amintire să poarte în veci numele Meu.

Ear în acea grădină să se ridice multe și mari clădiri, unele vremelnice, ear altele statornice și desăvârșite, în care să se adune și comorile din trecutul neamului românesc și cele din zilele noastre și să se arate tuturor, pământeni și străini, rodul muncii și al ostenelelor poporului Român și toate bogățiile cu care Dumnezeiasca Pronie ne-a împărțit; atât cele ascunse în ape sau în fundul pământului, cât și cele de pe munți și de pe dealuri și cele ce cu belșug în fie-care an ne dau holdele mănoase și rodnice ale acestei țări binecuvântate, și cari toate, prin munca și hărnicia iubitului Meu popor, ies la lumină, se adună și se grămădesc, crescând pe fie-care zi avuția moștenită dela părinți spre a o lăsa mai mare urmașilor noștri cari, la rândul lor, cu ajutorul lui Dumnezeu, vor merge tot mai înainte pe calea propășirii, a fericirii și a măririi.

Și ca să fie cu noi mila și ajutorul Domnului și Mântuitorului Nostru la această lucrare, clădit'am din temelie pe dealul Filaretului, în locul bisericii vechi și dărăpănată a Sf. Nicolae, altă biserică nouă, lucrată întocmai după asemănarea bisericii Sf. Nicolae din Iași, zidită de răposatul întru fericire Domn al Moldovei Stefan-cel-Mare.

Făcut în scaunul domniei, orașul București, în anul dela Mântuitorul nostru Isus Christos 1906, luna Iunie în 4, ear al domniei Mele al patruzeci și unulea.

Până când s'a iscălit actul de Suverani și de toate persoanele oficiale un cor de 500 persoane a cântat imnul iubilar, apoi 7 muzici și corul au cântat »Latina gintă«. Impresia a fost profundă.

Suveranii la pavilionul nostru.

Despre vizita pe care Suveranii români au făcut în pavilionul etnografic al Românilor din Ungaria »Conservatorul« dă un raport amănunțit, care face foarte bună impresiune. Suveranii au cercetat cu de amănuntul toate secțiile din acest pavilion. Viu interes a arătat Regele Carol hartelor și tablourilor grafice, cari reprezentă centrele Românilor și dezvoltarea comunelor sub raportul naționalităților.

În secția industriei casnice M. Sa Regina, călăuzită de d-na M. Cosma și fca d-sale Minerva, era plină de admirație și a lăudat mult colecția de păpuși cu porturi și țesăturile cu motive românești.

Regele a admirat lucrările de cojocărit și mai ales modelele din Săliște.

În secția bisericii gr.-or. neunite a lăudat frumuseța catedralei din Sibiu reprezentată în mai multe fotografii.

În secția bisericii unite au remarcat cărțile și documentele vechi ale episcopilor din Blaj, Orade și Lugoj. Între acestea se află și operele în manuscris ale lui Klein și P. Maior.

În secția retrospectivă, M. S. Regele a recunoscut fotografiile bărbaților mai însemnați. A vorbit de Barițiu și de baronul Ursu, a cărui diplomă e expusă. (Ordinul Therezian, pentru merite în război). Suveranul a văzut manuscrisul cronicarului Șincai, și a exprimat dorința ca să fie editat în faximile.

În secția școalelor, M. Sa a stat mai mult în fața tabloului școalelor din Blaj, apoi a lăudat colecția de plante și erburi (Chețeanu). Suveranul a manifestat o vie surprindere pentru frumuseța școlii primare din Săliște.

În secția instituțiilor culturale, M. Sa a remarcat activitatea »Asociației pentru literatura română și cultura poporului român«. M. Sa a admirat apoi clădirea (în fotografie) a Muzeului

etnografic din Sibiu. A frunzărit revista »Asociației« și a lăudat biblioteca ei populară. De asemenea a lăudat administrația fundației Gozdu, care dela 1871 până acum s'a ridicat dela 186'000 cor. la aproape 7 milioane coroane, deși s'a dat peste un milion coroane ca burse.

Apoi Suveranul și M. R. Regina, care până acum admirase în continuu lucrurile din secția industriei casnice, au trecut în »în casa țărănească«, unde a văzut un interior de casă cu mobile și unelte din Rășinari și Săliște. M. S. Regina a prezentat aci M. S. Regelui pe poetul O. Goga. precum și pe d-șoara H. Cosma, logodnica lui, cari au fost felicitați de Suverani în modul cel mai călduros.

În acest pavilion s'a oferit din partea d-nei Maria și d-șoara Minerva Cosma cadouri M. S. Reginei, A. S. R. Principesei Maria și micilor principese Maria și Elisabeta.

M. S. Reginei i-s'au oferit două albumuri lucrate cu cusături și țesături românești în colorii după modelele aflate în albumul d-șoarei M. Cosma.

În ce privește albumurile, M. S. a invitat pe d-na Cosma să i-le prezinte la palat. Pe unul din aceste albumuri se află o frumoasă dedicație M. S. Reginei, opera poetului Goga. (O publicăm la »foiță«). Predarea la palat s'a făcut Duminecă în 11/24 l. c. unde d-na Cosma cu ficele sale și cu domnul Oct. Goga au fost distinse în modul cel mai afabil.

Principeselor Elisabeta și Maria: Două părechi de păpuși îmbrăcate în port bănățesc, cari au plăcut atât de mult Suveranei, încât le-a luat imediat cu sine.

CĂRȚI DIN ORI CE PĂRȚI

Reteag, la 22 Iunie 1096.

Rog cu toată stima să binevoiți a da loc în coloanele prețuitei foi, ce redactați, următoarei dări de samă și mulțumitei publice:

În 13 August a. tr. a aranjat tinerimea academică din jurul acesta o petrecere de vară în Reteag, la care, deși timpul nu ne-a fost favoritor, am avut mulți oaspeți chiar și din depărtări.

Venitul brutto al petrecerii a fost cor. 181 | Spesele au fost » 59'80
Deci venitul curat a fost » 121'20
care sumă s'a vărsat în lada bisericii, respective s'a folosit la depurarea datoriei contrase cu edificarea școlii celei noue.

Oferte benevole și suprasolviri au încurs dela următorii prea stimați domni și doamne: Alesandru Suci, inv. pensionat în Mediaș, originar din Reteag cu doamna soția Elena 10 cor.; Alexiu Bogdan, oficial reg. în penziune și proprietar în Cusdriora 5 cor.; Iulian Bogdan căpitan ces. și reg. în Bereschau (Boemia) 4 cor.; Doamna văd. Luiza Pop Reteganul 2 cor.; Benedek Albert, apotecar în Reteag 2 cor.; Ioan Oltean, preot în Suciul-de-sus 10 cor.; Gregoriu Ciuntereiu, preot în Ambrisiu 14 cor.; Ioan Botean, preot în Nușfalău 20 fil.; Alimpiu Duca, comisar de drum în Bistrița 40 fil.; Augustin Bud, preot în Strimbu 80 fil.; Ioan Boca, cand. de avocat în Căian 20 fil.; Dr. Gavrilă Tripon, adv. Bistrița 3 cor.; Nicolae Pop, preot în Groși familia 20 fil.; Doamna Eugenia Petran, preoteasă în Dergea 1'20 fil.; Dionisiu Deac, preot în Bonțiu familia 1'20 fil.; Alesandru Ciaco, preot în Oșorhel 20 fil.; Dragutin Ciupe, oficial de bancă în Dês 1'60 fil.

În numele curatoratului bisericesc gr.-cat. din Reteag exprim mulțumită publică pentru aceste sume date în favorul bisericii noastre. Exprim mulțumită publică prea stimaților domni din comitetul aranjator și cu deosebire bravei noastre tinerimi academice și întreg prea stimatului public, care ne-a ajutat să ajungem la un rezultat atât de frumos în toată privința și-i rog și pe viitor de binevoitorul sprigin.

Notez aici, că edificând în anul 1903 școala nouă gr.-cat. în Reteag, am contras un împrumut cambial de 1950 cor., care s'a depurat în cea mai mare parte din venitul petrecerilor de vară pentru inteligență și din petreceri populare rezultând din aceste până acuma suma de cor. 1056'35 și mai având numai 210 cor. de depurat.

Reteag, la 25 Iunie 1906.

În 10 Iunie s'a ținut în parohia Reteag examenul cu pruncii școlari în prezența P. O. D. protopop tractual Ioan Goron și a unui public numeros, între cari notez pe: M. O. Doamna preoteasă din loc Irma Sonea n. Bogdan, pe preastimata Doamnă veduva Luiza Pop Reteganul cu fca sa Eugenia, pe d. Lazar învățător în Someș-Séplac (comit. Selagiu) pe d. Onul învățător în Negriesci, pe dl Ioan Oltean notar pensionat din loc și mulțime de popor.

Esamenul a decurs frumos învrăstat cu multe declamări și predări de dialoguri cu învățători morali, cari fac impresiune bună asupra poporului.

Au văzut lacrimi în ochii multor părinți, lacrimi de emoțiune, de mângâiere și fericire, că copiii lor au învățat și știu preda astfel de lucruri frumoase.

Dupăce s'au examinat din toate obiectele de învățământ prescrise, a urmat premiarea școlarelor buni și diligenți.

S'au împărțit cu solemnitatea recerută vr'o 40 cărțile de rugăciune și de cetire, și mai multe chipuri sfinte foarte frumoase, trimise ca dar de un domn marinimos, care înse nu a voit să-și descopere numele, ci ni-le-a trimis prin dl A. Todoran, librar-editor în Gherla.

S'au mai împărțit 16 exemplare din: Povești alese scrise de regretatul scriitor popular, fiu al Reteagului, Ioan Pop Reteganul, dăruite spre acest scop de preastimata doamnă văduva Pop Reteganul.

Au mai împărțit premii în bani dl Nicolae Pop învățător local și dl Onul învățător în Negriesci câte 1 coroană la cei mai buni școlari.

Primească marinimosii donatori espresiunea mulțumitei noastre. Dumnezeu le răsplătească cu cereștile sale daruri bucuria, ce au făcut-o pruncilor școlari.

Cu aceasta ocaziune doamna văduva Pop Reteganul a mai donat 1 exemplar din aceeași scriere pe seama bibliotecii tinerimei gr.-cat. din Reteag, pentru care așșderea îi exprim mulțumită publică în numele senatului școlastic gr.-cat.

Ioan Sonea,
preot gr.-cat. în Reteag.

Archip Roșca.

Sub acest titlu a apărut nu de mult într'o foaie germană din Bucovina un articol, al cărui cuprins e următorul:

»Din Roma ni-se scrie despre un stipendist al dietei țării din Bucovina Archip Roșca. În Roma a făcut mare senzație icoana sfântului Părinte Papa Pius al X-lea lucrată de artistul bucovinean Archip Roșca, atât prin perfecțiunea artistică, cât și plastică. Acest artist l'a desemnat după natură pe sfântul Părinte, aducând la espresie toate acele finețe, de cari tehnica modernă a acestui gen dela Lembach încoace e atât de bogată. Dosebirea de cele mai multe portrete ale sfântului Părinte, cari au fost elaborate dela încoronarea sa încoace, este poziția cea simplă și legeră, fără mitră ori alt insigniu papal, ce artistul a ales-o. La prima privire modelarea plastică tradează, că d-l Roșca e un sculptor perfect, pe când simplele linii de fond, tranziția dela vestmânt spre spatele fotoliului, nuanța, notabila liniște a întregii concepții îl tradează ca un fin și modern pictor, care a umblat în școala celor mai renumiți pictori din timpul mai modern. Icoana executată astfel de Roșca poate să fie pusă alături de cele mai bune icoane ale sfântului Părinte Papa Pius al X-lea, cu toate că și oameni de renume (așa un artist croat, un francez și un german) au încercat acest lucru. Înainte de doi ani i-a succedat unui tiner sculptor (L.) să modeleze chipul sfântului Părinte și astfel și-a câștigat prin întâia sa încercare renume, poziție și viitor. Noi nu dubităm, că și d-l Roșca, care în decursul celor șase luni de petrecere în Roma a lucrat cu zel și la unele busturi, studii, compoziții și relieuri în mod escelent, va avea deci aceeași recompensă. Acest portret al sf. Părinte a trecut în posesiunea privată a unui German.« Astfel scrie ziarul german, iară unul român dă următoarele:

»Acu s'a reîntors tinerul Archip Roșca din călătoria de studiu, ce a întreprins-o prin Italia și se va stabili în Bucovina patria sa. El e fiu de țaran din Brașca și a devenit prin sirguință și muncă un artist în ramurile picturii și sculpturii, care se bucură deja de renume bun între specialiștii ce-l cunosc.»

Cercetând zilele trecute expoziția de elaborate ale elevilor dela școala c. r. de artă și industrie din Viena, ce actualminte e deschisă în muzeul austriac (Kunstgewerbemuseum I. Stubenring) din Viena, am aflat spre vedere espuse și mai multe lucrări ale d-lui Roșca escelente executate, precum busturi și relieuri. »Primum paș«, »Iubirea de mamă«, »Muzicantul«, »Cerșitorul« etc.

Precum am aflat, sunt expuse și la expoziția națională actuală din București (în pavilionul bucovinean) lucrări de tot succese ale d-lui Roșca. Îl felicităm din inimă pe conaționalul nostru bucovinean, dorind tinerului artist succese și mai strălucite pe terenul picturii și sculpturii, care ram de un timp încoace a luat un avânt îmbucurător. Avem talente atât în Transilvania, cât și în Bucovina, dar trebuie spri-

jinite și incurajate spre cultivarea artelor frumoase de a face un renume nației noastre românești.

Viena, la 20 Iunie 1906. *Champignon.*

DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

— **Reuniunile femeilor române** lucrează de un timp cu multă izbândă. La Sibiu și la Deva promovează industria de casă. La Abrud zidește și susține școala de fete. Asemenea reuniunea iubitorilor dela *Șimleu*, a femeilor din *Selaj*, care tocmai zilele acestea și-a sărbătorit iubileul despre care așteptăm raport.

Sunt dese acum reuniunile pentru înfrumșetarea bisericilor, cari în cerc mai restrins lucrează pentru înaintarea și întărirea simțului religios, temelie a tot idealismul. Intre acestea un loc de frunte ocupă Reuniunea din *Zlatna*, al cărei comitet îl arătăm în chip. Fie de îndemnul tuturor reuniunilor harnice, celor ce sunt și celor ce se vor înființa de acum înainte. În scopul acesta servim bucuros cu model de statute tipărit după statutele reuniunii din Cluj.

— **Noi advocați români.** *Dr. Ioan Oltean* teol. abs., *Dr. Petru Vajda* și *Dr. Iulian Pop* au făcut cu succes bun cenzura de avocat în *Mureș-Oșorheiu*. După cum ne informează corespondentul nostru de acolo d-l *Dr. Iulian Pop* își va deschide cancelaria de avocat în *Bistrița*, iar d-l *Dr. Ioan Oltean* în *Mureș-Ludoș*, unde până acum nu a mai fost avocat român, străini însă sunt vre-o trei.

— **Excursiune pentru învățători** la expoziția națională din București. Pentru a răspunde mai multor cereri m'am hotărât a lua asupra-mi conducerea unei excursiuni la București. Compania s'ar compune din învățători și locul de plecare ar fi din *Gherla* sau din *Cluj*. Proiect de călătorie voi putea pregăti definitiv numai după ce se vor înștiința toți, cei ce doresc a lua parte. Sunt rugați deci toți doritorii de a lua parte a-și arăta dorința la adresa profesorului *Anton Domide* în *Gherla* până în 10 Iulie. E de dorit, ca fiecare să se pronunțe și referitor la termenul de plecare, ca astfel să ne acomodăm după putință.

— **Hymen.** Doamna *Adelina Tăslăuanu* n. Oltean și d-l *Octavian C. Tăslăuanu* — căsătoriți. *Budapesta.*

Din pricina îmbulzeli de material interesant scoatem acest număr dublu. Așa vom urma cu mai mulți numeri peste vară, ca să putem da, deși mai rar, o lectură variată și bogată.

Rugăm totodată pe toți abonenții să binevoiască a-și renoi mai punctuos abonamentul, și astfel de bagatel.

† **Ella.** Un poet scrie într-o foie: »A murit o fată. Pe valea *Mureșului*, undeva a căzut din albastrimea strălucită o palidă stea...

Dar eu voi opri clipita cea nesfârșită de tristă, în care o stea dispăre dintre stele, când fata cu părul de aur își închide spre somn veșnic ochii sei albaștri. Și ea a fost fată, dar a fost cununa sexului aceluia, ale cărei virtuți sunt darurile cele mai frumoase ale providenței; ea a fost norocul cel mai strălucit pentru toți aceia pe cari soartea i-a adus în apropierea ei. O fată dese-vârșită a fost... fata cu ochi de violele și cu părul de aur...

...Așa scrie poetul tiner într-o limbă străină, dar plină de sentiment omenesc, despre o fată frumoasă, care a fost română, cel puțin după mamă, și după inimă. —

Eată necrologul ce ni-s'a trimis:

Subscrisii cu inimă frântă de durere anunță tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuților, că prea iubita lor fică respective soră și nepoată *Ella Rössler* după suferință suportată cu rezignatione crestinească și-a dat nobilul ei suflet în mânele Creatorului seu astăzi în 23 Iunie st. n. 1906 la 9 oare seara în al 20-lea an al vieții sale, Remășițele pământești ale scumpei defuncte se vor asicia spre repaus etern în cimiteriul gr.-cat. din loc, *Martie* în 26 Iunie la 2 oare d. a. 1906 Dormi în pace suflet blând și nobil! Lechința de *Murăș* în 23 Iunie st. n. 1906. Véd. *Elena Rössler* n. Boeriu ca mamă. *Eugen, Selma, Carol* și *Alfred* ca frați și soră Véd. *Laura Boeriu* născ. *Vlassa* ca bună.

— **Inmormântarea** repozatei s'a făcut cu mare pompă într-o frumoasă zi de vară *Sicriul* argințiu, învălit în flori bogate de miresme, strălucia în raza soarelui ce se coboria. A fost ca un ospet ospetului durerii.

Șapte preoți au slujit la prohod, și șapte cantori au cântat care de care mai pătrunzător, *Protopopul Solomon* acest nestor vrednic al clerului nostru, suflet bun și nobil, a spus o predică duioasă ca și cazul acesta duios. Multe lacrimi s'au versat, multe oftate au răsunat spre cer. Dar *Ella* senină și frumoasă, ca o stea va odihni cu zimbetul închețat pe buze.

— **Un tiner deștept**, de 15—18 ani, care ar ști ceti și scrie, ar avea glas și aplicare a învăța cântările, și rânduielile bisericești, se primește ca ajutor de fet și clopotar la biserica gr.-cat. din *Cluj*. Condițiunea e să fie cinstit, cuviincios, dornic de învățătură și cu aplicare de a slugi sfintei biserici. On. preoți dela sate, cari cunosc astfel de tineri sunt rugați se recomande.

— **Inteligența română din Penticul-săsesc și jur** invită cu toată onoarea la concertul împreunat cu dans, ce-l va aranja cu concursul binevoitor ai tinerimii studioase din *Blaj*, în 12 Iulie st. n. (sf. *Petru*), în sala școlii confesionale române gr.-cat. din loc. Inceputul precis la 7 oare sara. Prețul intrării: de persoană 1'60 fil. de familie 3 cor. Venitul curat e destinat în favorul școlii din loc.

— **Romul Boilă**, doctor în științele iuridice și politice, avocat, și-a deschis cancelaria advocațională în *Dicioșanmărtin* (strada principală nr. 57, casa *Boila*.)

— **Ordul „Sfântului Silvestru Papa“**, ce l'a primit dl *Stefan Havași* din *Cluj*, după cum anunță gazeta italiană »*La Vera Roma*« de curând a fost dat și Contelui *Rudolf Coronini-Croubery*, consilier la ambasada Austro-Ungariei pe lângă Vatican, în *Roma*.

— **Se zice că**, ministrul de comerț în conțelegere cu ministrul de instrucție voește a face un favor tuturor învățătorilor din țară dându-le în decursul lunilor Iulie și August dreptul de-a călători liber pe căile ferate din țară. Nu știm intru cât este adevărată aceasta știre, dar e sigur că pentru învățători ar fi foarte fericită ideea aceasta și efecte frumoase am vedea, dacă s'ar pune în praxă acum și s'ar continua și în viitor. —

— **»Când ne vom lumina?»** Sub acest titlu publică *Drapelul* un caz trist, care însă nu e așa de rar, cum s'ar crede. Anume într-o comună, de lângă *Lugoș*, în care ar fi 160 copii obligați la școală, la examen au fost de față numai 13 înși.

La întrebarea de mai sus un cetitor răspunde cu următoarele puncte:

Poporul român se va lumina:

1. Când în tot satul vor fi atâția învățători, de câte ori sunt câte 50 copii obligați (?) a cerceta școala.

2. Când poporul se va lăsa de risipa ce-o face prin datinile, cari nu mai au rost în ziua de azi, ci va face jertfă pe altarul națiunii, ca să ne mântuim sufletul prin lumina minții, care este: Școala.

3. Când școala va fi lăsată să servească adevăratele interese ale poporului, în mijlocul căruia se află.

4. Când zala, care leagă școala de toate zilele cu viața omenească: Școala de repetiție, va fi organizată și se va ține regulat.

5. Când celor eșiți din școala de repetiție le vom da — chiar în dar la început — cărți și foi, scrise la înțeles, din cari să vadă, cari sunt datorințele vieții sociale căreia aparțin, și că »nu numai cu pâne trăește omul«.

6. Când vom aduna poporul la conferințe, iarna, și-l vom sfătui despre tot ce nu-i bine, și despre tot ce-i bine.

7. Când vom avea învățători harnici, plătiți omenește și regulat.

8. Când biserica va avea preoți de aur.

9. Când cei chemați a lumina poporul vor fi sprijiniți de societate, și

10. Când bună înțelegerea va stăpâni peste cele zise.

— **E de un folos neprețuit de mare** pentru fiecare damă ca să știe cum are să-și păstreze frumșetea chiar și până la o vârstă înaintată, cum poate să se apere în contra influințelor stricăcioase ale soarelui și vântului, cum poate să înlăture de pe față toate necurățirile, cum sunt: alunițele, pestruile de ficat, bubițele de fierbințeli; zgrăbunțele și altele. Contra tuturor acestora e mijlocul cel mai sigur pomada de față: *Margit-Crème* a lui *Földes*, scutit prin lege, care nu conține nici plumb, nici argint viu. În urma folosinței ei dispar în puține zile crețurile de pe față și pielea capătă o culoare fină, tineră și îmbujorată. O tighie mare costă 2 cor., una mică 1 cor. Se poate procura la: *Földes Kelemen* apotecar în *Arad* și în fiecare farmacie.

— † **Michail Bene**, proprietar după un morb greu și îndelungat, provăzut cu sf. sacramente ale muribunzilor, în 24 I. c. în anul al 56 al etății a repausat în Domnul la clinica din *Cluj*.

Osemintele defunctului, după binecuvântarea religioasă, ce se va sevârși în casa mortuară în 25 I. c. d. a. la 2 oare, se vor transporta la Șinteu, unde în 26 I. c. dimineața la 10 oare se vor așeza spre repaus în cimiteiul familiar La care act funebral toți cunoscuții repausatului cu jele se invită. Șinteu, la 24 Iunie 1906. fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! *Alexandru Bene*, canonic-preposit, *Ioan Bene* căpitan ca frați. *Ana Bene* v. d. *Frent*.

— **Cel mai plăcut** mijloc de înfrumșetare — care până acuma e neîntrecut — e fără îndoială renumitul *Margit-Crème* a lui *Földes*, care în timp scurt a cucerit toate damele, ba chiar și domniile îl folosesc, pentru că e cu totul nestricăcios; face să dispară toate necurățirile feții cum sunt: alunițele, bubițele, zgrăbunțele ș. a. și în consecință întinereste, înviorează fața. Înfrumșetează nu numai fața, ci albește și face fină chiar și pielea grumazului, a umerilor și a mânilor. Toate damele vorbesc cu o adevărată însuflețire despre efectul lui miraculos. O tighie mare costă 2 cor.; una mică 1 cor. Se capătă la apotecarul *Földes*, în *Arad*, și în toate farmaciile; să ne feam însă de imitațiuni și falsificate fără de nici o virloare.

— **Plătirea dărilor.** Atragem atențiunea cetitorilor nostri asupra ordinațiunii ministrului de finanțe *Wekerle*, referitor la plătirea dărilor. Fiecare să ceară ușurările ce i-le dă legea. Dăm mai jos instrucțiunile de lipsă pentru cererea favorurilor legale:

Restanțele de dare din anul 1905 și din pătrarul prim al anului 1906 trebuie plătite jumătate până la sfârșitul lui Octomvrie 1906, iar cealaltă jumătate până la sfârșitul anului 1907, în rate după plac.

Cei cari plătesc dare directă mai puțin de 200 cor. la an, nu plătesc nici o camătă până la termenul de mai sus; de acolo înainte plătesc cametele legale. Cei cari au dare directă mai mult de 200 cor. la an, plătesc camătă legală începând din 15 Iulie st. n.

Cine vrea să capete amânare mai lungă de plată, are să ceară. Tot astfel cei cu dare mai mare de 200 cor. la an pot cere să li-se ierte camăta.

Aceste cereri trebuie înaintate fără timbru în scris ori în grai viu, la primărie, ori la direcțiunea finanțiară.

Amânări pentru dările dinainte de 1905, ori iertarea cametelor legale, se fac numai în cazul, dacă plătirea lor ar amenința cu ruinare pe contribuenți.

Orice plătire se socotește mai întâi pentru restanțele mai vechi și numai după aceea la darea din 1905 și 1906. Dacă cineva plătește numai restanțele și nu platește nimic din darea pe 1905 și pătrarul prim din 1906, și dacă aceste restanțe sunt tot atât de mari, ca jumătate, din darea pe cei 2 ani, nu i-se face execuție.

Cei cari plătesc puțină dare, au să plătească în timpul când câștigă mai mult, deci nu trebuie siliți până atunci.

Pentru ușurarea procedurii a imputernicit pentru acordarea amânărilor la sumele sub 500 de coroane direcțiunea finanțiară. Aceasta are drept să dea amânare, pe lângă plătire în rate, până la sfârșitul anului 1908, precum și amânare pentru restanțele dinainte de 1905.

Cereri pentru amânare mai îndelungată ori pentru alte favoruri se primesc numai la ministerul de finanțe.

— **De ce folosesc** damele cu predilecție laptele de crastaveți a lui *Balassa*? Pentru că deja după o folosință de 2—3 zile face să dispară de pe față alunițele, pestruile de ficat, zgrăbunțele și alte necurățiri ale pielii și întinereste pielea feții. Mijlocul acesta de înfrumșetare e de un efect sigur și cu totul nestricăcios. O sticlă costă 2 cor.; săpunul 1 cor.; puderal 1'50 cor. Se poate capătă în toate farmaciile Prin postă le trimite *Balassa K.*, apotecar în *Budapest-Erszëbetfalva*.

— **Apel către poporul românesc!** Subscrisii îndemnați de o parte de spiritul timpului actual, care silește pe indivizi pe zi ce merge în mod tot mai imperativ, ca să-și unească puterile sale în asociațiuni, de voiesc a se valida în lupta cea grea pentru existență; iar de altă parte văzând roadele frumoase aduse de institutele noastre românești de credit atât pe terenul economic cât și pe cel cultural național: ni-am hotărât, să ne unim și ale noastre puteri ca astfel să ne putem asigura și noi mai ușor existența noastră materială și națională în părțile aceste expuse.

Cu atât mai vartos, căci precum cu durere trebuie să constatăm, în părțile aceste mărginașe și bogate ale elementului românesc: este silit

publicul nostru a-și câștiga împrumuturile sale dela institute străine pe lângă procente grele; iar de altă parte banii săi agonosiți prin sirguința și cruțarea proverbială a Românului, din lipsa încrederii, îi păstrează fără nici un venit în casele sale, ori îi elocă în bănci străine pe lângă un % ridicul.

Acuma luând în considerare și numai suma cea mare de bani, ce să trimită anuatiim din partea emigrațiilor la America: cât folos ar aduce o bancă românească, când numai în comuna mare Sanislău încurge la an suma de cel puțin 100,000 coroane dela confrății din America? Da apoi în celelalte comune vecinașe?

Toate aceste împrejurări reclamă în mod imperativ înființarea unui institut de credit românesc în aceste părți din acest punct de vedere foarte bine situate.

Deci subscrișii, hotărîndu-ne a înființa un institut de credit și economii cu numele »Arina« și cu sediul Sanislău, com. Sătmar, comună mare cu peste 5000 locuitori, dintre cari aproape 3000 români, stațiune de cale ferată, cu târguri mari de grâne; apelăm în primul loc la pătînirea poporului românesc din cercul Careii (Nagy-Károly) și părțile vecinașe, pentru al cărui interes și cu al cărui ajutor dorim a ne realiza scopul sus-numit; în locul al doilea apoi apelăm la sprijinul băncilor românești și al întregului public românesc cu a tragere de inimă cătră cauzele românești.

Dat Sanislău la 25 Iunie 1906.

Fundatorii institutului de credit și economii »Arina« societate pe acții.

— Ori și cînd primește garanță farmacia lui Balassa K. din Budapest-Erzsébetfalva în privința aceea, că »laptele de crastavete«, mijlocul efect miraculos, e cu totulul nesticăcios. Fiecare damă să-l încerce numai odată și se va convinge într'un mod neîndoelnic, că mijlocul acesta de îmfrumșetare face să dispară în timpul cel mai scurt de pe față alunițele, peștrulele de ficat, zgrăbunțele, bubuțele și alte necurățiri și totodată întinereste, înviează pielea feții. O sticlă costă 2 cor., săpunul de crastavete 1 cor., pudera 1-20 fil. Se poate căpăta în fiecare farmacie.

La tipografia »Carmen« în Cluj se află: Extras din Matricula botezaților, cununaților și morților, cu prețuri moderate.

MAI NOU

Adunarea »Asociațiunii«.

În estan adunarea generală a »Asociațiunii« se va ținea în Brașov în 9—10 Septembrie st. n.

În aceasta adunare se va face alegerea unui nou comitet central pe 3 ani.

Din Brașov se va aranja cu prilejul adunării o mare excursiune la expoziția din București.

Pregăririle în Brașov s'au început deja.

Nou secretar I.

D-l Dr. Cornel Diaconovich, prim-secretarul »Asociațiunii« abdicând de postul său, comitetul central a publicat concurs pentru alegerea unui prim-secretar. Salariul prim-secretarului e stabilit în 3000 cor. Dela alegerea norocoasă a secretariului I. atâră mult mersul pe viitor al »Asociațiunii«.

Nouă bancă românească.

În Sanislău com. Sătmar, se înființează o bancă românească, Arina, cu capital de 100.000 cor. În fruntea acționarilor este Coriolan Ardelean, archidiaconul Careiilor, cu mai mulți frunțași din părțile acelea primejdute. Banca înseamnă un pas serios de consolidare și trebuie sprijinită. Acții de câte 100 cor. se potsubscrie și la noi

Poșta redacțiunii.

On. V. R. în M. S. P. Predicele dorite nu le avem. Ale lui P. Maior la înmormântări vor eși în toamnă.

»Ioan«. Este »Basarabia« în Chișeneu (Kișenew) str. Armenească nr. 35. Pentru Macedoneni sun mai multe. Care ar fi mai competentă, află de la d-l Dr. Leonte, președ. soc. Românilor macedoneni, în București.

I. G. C. Abonamentul se poate trimite și în marce postale, în cuvertă, ori prin asignațiune.

CĂRȚI NOUE ȘI REVISTE

Din Cărțile săteanului român, colecția de broșuri a »Răvașului« a apărut un nou număr (4) cu titlul:

Povești din satul nostru — Dinu Maicii, de Ioan Isaic. Broșurica de 16 pagini costă numai 10 fileri (cu porto cu tot 13 fil.)

— *Intâiul ajutor* la nenorociri de Silviu Brânziescu este nr. 4 al »Bibl. desp«. Cluj al »Asociațiunii«. Costă 30 fil.

Tinerul autor din școala modernă, românească, a scriitorilor noștri, a publicat mai înainte mai multe schițe populare prin »Răvașul« și alte foi. Se distinge prin limbajul său verde românesc și printr'o tendință morală, sănătoasă. »Dinu Maicii« este cea dintâi din seria de »povești din satul nostru« ce va urma în alte broșuri, toate foarte potrivite pentru săteni.

— *Mângăierea creștinului*. Carte de rugăciuni pentru credincioșii greco-catolici. Din cărțile rituali ale bisericii orientale și din alte cărți de pietate compusă de Ioan Genț protopop gr.-cat. în Oradea-mare. Cu aprobarea și binecuvântarea Ilustrisimului și Reverendisimului Domn Dr. Demetriu Radu, Episcop gr.-catolic de Oradea-mare. Cartea, care e întocmită astfel, în cât e în stare a satisface pretenziunile inteligenței noastre culte, chiar așa, ca lipsurile sufletești ale credincioșilor noștri dela țară, a apărut în ediția autorului.

— *Codrule, codruțule*, poezie de M. Eminescu, compus pentru cor de bărbați cu solo de bariton de A. Sequens, profesor de muzică la institutul teol.-ped. din Caransebeș. Prețul 1 cor. 50 bani, 2 Lei. Editura autorului. Se poate procura la autor și la tipografia și librăria diecezană în Caransebeș.

— »*Luceafărul*«. Nr. 9—10. 15 Maiu v. Pe copertă aduce chipul nou sfințitei catedrale din Sibiu, căreia e închinat aproape întreg numărul. Cuprinde istoricul clădirii acestei catedrale afară de sărbările sfințitei și afară de biografiile cu portrete ale arhierilor și bărbaților, cari au muncit la înălțarea acestui monument — (afară de O. Szmigelski). Apoi un fragment din noul roman a lui Slavici: Manea. Scrisori din București cu prețioase deslușiri de G. Bogdan-Duică; câteva poezii bunișoare și altele îl recomandăm cu căldură.

— *XXV ani din viața »Reuniunii Femeilor Române Sălăgiene«*. 1881—1906. Scris la mandatul Reuniunii de Aug. Vicaș, secretar. Șimleu-Silvaniei. Tipografia. Victoria. 1906.

— »*Muza Română*« foaie muzicală-literară. Editor Dr. Eugen Solomon, redactor Iacob Mureșan. Blaj. An. IV. Nr. 4.

Despre aceasta unică foaie în felul ei, care devine tot mai bună și mai cuprinzătoare, nu putem să spunem decât numai vorbe de laudă. Gingășia talentului d-lui I. Mureșan se vedește tot mai tare. Prin melodiile sale ce așa de artistic le știe armoniza, d-l Mureșan a devenit cel mai apretiat compozitor al nostru. Arta sa este naturală, neforțată și plină de cele mai vii sentimente, cari te transpun în o stare de seninătate. În ritmul pieselor sale găsim limpezimea desăvârșită a simțului estetic. Și acest simț ne înveștește și mai tare în bucățile noastre românești, în coloritul auriu al cântecelor noastre, pe cari d-l Mureșan le interpretează cu mult succes. În inima poporului a străbătut artistul nostru și de acolo a cules toate florile curate, ce numai la noi cresc și înfloreșc, de acolo a adunat parfumul dulce mirositor, cu care a stropit toate creațiunile sale, cari tocmai pentru aceasta nouă ne plac așa de mult. În toate piesele sale aflăm diferite tablouri și melodia tuturor este în perfectă consonanță cu inspirațiile poetului. Ton melancolic în momente de duioșie, ton nepăsător în scenele caracterelor flegmatiche, ton energic și bărbătesc în momentele de răsunare.

Eată cuprinsul nrului de față: Partea literară: Unele reflexiuni asupra studiului d-lui Dr. Hugo Gaisser. Știri muzicale. Partea muzicală: »Capriciu-Fis-moll« de I. Mureșan — »Ardeleana de pe Târnavă« de I. Mureșan. — »Jocuri din

Bănat« (Lugojana) aranj. de I. Mureșan, — »Serenadă« din opereta »Scara Măței« de I. Mureșan. Se poate procura dela redactorul I. Mureșan, Blaj, prețul pe un an 16 cor. — ap. —

— *Șematismul veneratului cler al Archiepiscopiei metropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș pe anul 1906*. Blaj, Tipografia sem. archiepiscopaleană 1906. Pag. 396.

— »*Alcoolul*« — zice un om practic din Elveția nu dă putere, ci un soi de turbare, nu dă curaj, ci fanfaronadă; nu dă stăpânire de sine, ci nebulie«.

— *Junimea Literară*. Anul III. Nr. 6. are următorul sumar: Iubileul »Convorbirilor Literare« — George Tofan. Ciocărliei (versuri) — Rotică. Ideea latinității în istoria română (urmare) — Iancu I. Nistor. Cucule pasăre blândă (versuri) — V. Loichiță. Vestire (versuri) — G. Rotică. — Poarta țarinei când trec (versuri) — V. Loichiță. Dor (versuri) — Filuț. Cronică — George Codrean. Notițe bibliografice — N-r. — Redacția și Administrația: Suceava (Bucovia) str. Sturza Nr. 655.

— *Albina*. An. IX, nr. 36 începe »Povestea neamului nostru«. Dl Florea Cristescu spune ca într'o poveste de a Cosânzenei începutul Românilor. Ci că a fost odată, ca nici odată... A fost un împărat și o împărăteasă. — Bun gând de a povesti țeranilor, în felul lor, despre trecutul nostru. Acest gând ar trebui urmat pretutindenea, acum în anul iubilare, când s'au plinit 18 veacuri de când s'a pornit neamul românesc.

— *Predicele lui Petru Maior*, partea a III. a eșit de sub tipar. Cuprinde 10 predici pe Duminecile de după Rusale. Prețul 7 cor. plus porto. Cei ce au primit partea I—II să trimită 3 cor. 30 fil. și li-se va trimite și partea a treia. A se adresa: »Răvașul« Cluj, Jókai-u. 6.

— »*Revista noastră*« a II. nr. 6. aduce la locul prim un articol »Pentru Biserică și Școală« în care dacă nu se vorbește nimic de școală și de biserică, ne dă într'un limbaj frumos, aprecierea unei noue instituții culturale cum e »*Societatea femeilor române*« din București înființată în 1893, a cărei presidentă e D-na Ecaterina Gr. Cantacuzino, și pe lângă D-sa Ana C. Arion, Adina Costinescu, Adina Olănescu, etc.

D-șoara *Maria Cunțanu* publică o navelă de subiect ardelean, al cărei sfârșit se va vedea numai în nr. viitor. Dela aceeași câteva strofe de romanță. Versuri de Fatma, Cron. lit. de Gorun. Abonamentul 8 lei pe an. Adresa: str. Teilor nr. 78.

La Administrația »Răvașului«

(Cluj, Jókai-utca 6.)

se află de vânzare următoarele cărți:

1. »*Castelul din carpați*« de Jules Verne, trad. în românește de V. Onișor, ed. Dr. E. Dăianu. Cu mulțime de chipuri. Prețul 1 cor. 60 fil.
2. »*Mama Sfântului Augustin*« de Episcopul Em. Bougaud, trad. de Salba. Frumos legată în pânză 4 cor. Broșurată 3 cor.
3. »*Cartea Durerei*« de Em. Bougaud, trad. Iac. A. Nicolescu. Carte de mângăiere recomandată de consistorul din Blaj. Broșurată 1 cor. 50 fil. Legată frumos în pânză și aurită 2 cor. 50.
4. »*Suplex Libellus Valachorum*«. Latinește și românește, tradus de Dr. E. Dăianu. Prețul 1 cor.
5. »*Cărțile Săteanului Român*« Nr. 1. »*Schițe din popor*«, de G. Stoica. Prețul 10 fil. — Nr. 2. »*Pecatele noastre*«, de P. Suci. Prețul 15 fil. — Nr. 3. »*Despre păcatele sătenilor*«, căzanie populară de Ioan Roman. Prețul 20 fil.

La comande să se adaugă și porto postal.

Biblioteca Despărțămîntului Cluj.

Nr. 1. »*Ce să facem?*« Plan de lucrare întocmit pentru »Despărțămîntul Cluj« prin Dr. Amos Frâncu. Prețul 30 fil.

Nr. 2. »*Ursu Broina*«, povestire, de Dr. Elie Dăianu. Prețul 30 fil.

La tipografia »Carmen« în Cluj se primește numai decât un

Practicant.

Preferiți vor fi cei cari cunosc pe lângă limba română și cea maghiară.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de funcționar interimar la »ECONOMUL« din Cluj, să scrie concurs. — Salarul va va fi la început K 1400— pe un an de probă.

Cererile cu documentele necesare sunt a se înainta subsemnatei direcțiuni până la 30 Iunie n. a. c.

Direcțiunea.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la 1868 „Transsylvania“ Fondat 1868

se recomandă pentru încheierea de Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre, pe cheltuielile înmormântării etc. în toate combinațiile și cu tarifele cele mai ieftine.

Valori asigurate: Despăgubiri prestate: 105 milioane cor. 7 milioane coroane. Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

Acușitori buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emketer 16. Asigurări se pot face la »Economul« și la Agentura »Transilvaniei« în Cluj.

Frumos, curat, scrie

numai mașina de scris (5—10)

YOST

care și multiplică, pentru că mașina de scris Yost nu e cu bandă.

Prețul 600 cor.

Mașini folosite între 300 și 400 cor. Acestea se reparază în atelierul nostru minunat arangeat.

Un an garanție atât pentru mașinile nou, cât și pentru cele vechi.

»Yost«, mașină de scris societate pe acții

Budapest, Palatul New-York

Director M. Káldor.

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește asigurări pe viață pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual Cor.: 34,600.000

Avere proprie Cor.: 274,000.000

Dividende solvite Cor.: 170,000.000

Despăgubiri de viață Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:

Cluj, Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:

Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4 în Palatul Standard. (Casa proprie).

Centrala generală:

Edinburg. (Anglia).

Nu te face mașină de calculat,

ci îți cumpără una!

Calcularea nu agerește, ci îngreunează creerul; dacă ai învățat-o odată, continuă mecanic. Nu-ți ruina nervii, când cu o mișcare ușoară a mâinei, cu cea mai mică întrebuintare a creerului poți avea rezultate absolut sigure în calcul. Mașina noastră universală pentru adaugeri, sau aceea care face cele 4 operațiuni fundamentale, o arătăm ori unde în țeară. Mașina lucrează cu celeritate de zece ori mai mare, decât cel mai istet calculator.

Prețurile mașinilor de 700—1200 cor.

»YOST« maș. de scris soc. pe acț.

secția mașinelor de calculat. (5—5)

Budapesta, palatul »New-York«.

Director: M. KÁLDOR.

Cine suferă de Epilepsie și stări nervoase, se ceară (nevoie) săgarciuri broșura despre Epilepsie, care se trimite gratis și franco dela »Privil. Schwanen Apotheke«, Frankfurt a. Main. 4—52

AVIS!

În Cistelec Comit. Cojocuej se află de vânzare: o casă cu 4 odăi, grădină, loc intern 3 jug. arător și 3 jug. rit, și la hotar 60 jugăre loc bun.

A se adresa la Simeon Pop, preot gr.-cat. în Drag p. u. Hidalmás. (4—4)

Scutit prin lege: ori ce imitațiune și reproducere oprită.

Necunoașterea legii nu e scuză.

Piritul: Durere m'am lăsat sedus de multe ori și am folosit mai mult baismuri falsificate și mijloace nefolositoare, ce mi-s'au recomandat, ceea ce îmi pare rău din toată inima.

Judele: Necunoașterea legii nu e scuză. Pentru ce nu ți-ai procurat d-ta broșura cu dovezi nenumerate dela apotheca lui Thierry, ce se dă gratis.

Piritul: Durere n'am știut nici asta.

Judele: Sub condițiunea, că vei procura-o aceasta dea astădă ești achitat pentru neglijința de a grijii de sănătatea d-tale și a celor din casă. Peste tot în viitor să te ferești de ori ce lucruri falsificate și să ții tare numai la balsamul lui Thierry, ca singur mijloc sigur. Legile sanitare potesc, ca să le ținem strict și ori ce călcare a lor se pedepsește aspru sau prin morb sau prin slăbiciune. Balsamul lui Thierry stă întru ajutorul omenimii bolnăvicioase și lecuiește ori ce boală. Și d-ta nu mai ai de suferit, dacă îl ții în casă în totdeauna și-l folosești.

Balsamul lui Thierry este un mijloc fără păreche contra tusei, catarului, durerii de pept, tuberculosei, a inflamații de gât, a răgușelii a bronchitei, a durerii de plămâni și de ficat, contra sgâr-ciurilor de stomac, a colicei, a perturbățiilor în rânză, și mai ales contra influenței. Preț: 12 sticle mici sau 6 duple sau una mare cu patent 5 cor. franco.

Unsoarea Zentifolia a lui Thierry este un non plus ultra pentru ori ce rane vechi, inflamațiuni, boale de piept, orbanț, copturi, și umfături, buboane, vătămături, beșicături și ori ce boală de piele la prunci.

Această unsoare înmoaie și depărtează ori ce corp străin, ce a pătruns în trup, ca țeruse, glăji, țanduri, nisip etc. fără durere, împiedică inveninarea de sânge și face superfluă ori ce operațiune împreună cu durere, Prețul la 2 doze francat 3 cor. 60.

Broșura cu miile scrisori de mulțămărită se trimite ori și cărui gratis și franco.

Se spedează numai pe lângă plătire înainte sau rambursă. Se capătă la apotheca A. Thiery în Pregradala Rohits-Sauerbrunn. La noi se află la I. Török și Dr. I. G. L. Egger în Budapesta, L. Vértes în Lugos. 13—26

Tipografia

»CARMEN«

PETRU P. BARIȚIU

..... CLUJ

Ferencz József-út 58 sz.

Primește tot felul de lucrări, ce cad în bransa acestei măestrii, executându-le cât se poate de cu gust, în stilul cel mai modern și cu prețuri moderate.

Comande se primesc și la Librăria D-lui Erich Fabritius din Cluj (Piața Regelui Matia nr. 32.)

Ca prima tipografie românească în acest comitat, se roagă de binevoitorul sprijin al celorlalte institute românești, precum și al privaților.

FALK IMRE

Cluj Piața Széchenyi nr. 39.

În prăvălia mea se vînd mașine de cusut, biciclete, ace de cusut, fine, din oțel englez, pe lângă plătire în rate.

Mare atelier mecanic.

Primum repararea mașinelor de cusut, bicicletelor și a altor obiecte, cari se țin de specialitatea aceasta.

Serviciu prompt și acurat!

Comande din provincie se efectuesc cu cea mai mare acurateță.

Agentură pentru mașine agronomice.

Cu deosebită stimă

(4—20)

Falk Imre

Piața Széchenyi nr. 39

Cruce sau stea dublă electro-magnetică.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta. Nu e mijloc secret.

Vindecă și înviorază pe lângă garanțe.

Deosebită atențiune e a se da împrejurării, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 de ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuturi de ureche, bătaie de inimă, sgâr-ciuri de inimă, asma, auzul greu, sgâr-ciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și la picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor boale, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. În cancelaria mea se află atestate încurse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul »Volta« deoarece ce »Ciasul-Volta« atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, aprățiat și cercetat. Deja efinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă îndeosebi.

Prețul aparatului mare e 6 cor. folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e 4 cor. folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țară și străinătate e:

20—52

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42 G. colțul strada Kálmán.

Recerința de căpetenie a frumșelii e o piele fină și frumoasă a feții.

Aceasta o poate dobndi fiecare damă prin întrebuintarea alifiei de față

Margit-Crème

a lui FÖLDES

care e de un efect miraculos în privința aceasta.

Margit-Crème e un mijloc chemic de o compoziție foarte fină, are un miros de tot plăcut și se resorbează repede deja îndată după prima încercare i-se adevăresc calitățile sale aceste emnente. Face pielea feții fină, la pipăit, ca și ca-tifeaua; în 10—12 zile schimbă cu totul aspectul feții, face să dispară pentru tot deuna alunițele, pestruele de ficat și ori ce fețe de necurățiri ale feții.

Calitatea sa cea mai esențială e, că în urma folosinței nu devine pielea feții unsuroasă și lucie, cum se întâmplă aceasta la alte alifii cosmetice, ci din contră, face să dispară luciul pielei, ca și pudurul, din ce motiv se poate chiar și ziua întrebuinta. Mai nutrește apoi chiar și pielea feții, prin ce o întenereste, o înviorază și îi dă o molicieune și rotunzime de tot atrăgătoare și plăcută.

Favorul ei cel mai de căpetenie e, că nu conține nici argint viu, nici plumb și astfel e cu totul nestricăcioasă.

Prețul unei tighii mici 1 cor.; unei tighii mari 2 cor. Săpunul-Margit costă 70 fil. Pudurul-Margit 1 cor. 20 fil. Apa de față Margit 1 cor. Pasta de dinți Margit 1 cor.

Se prepară: la FÖLDES KELEMEN, apotecar în ARAD.

Comande de 6 cor. se trimit franco.

Se poate căpăta:

la Burger Frigyes, Dr. Czetz Dénes, Gergely Fer. utóda, Halász Jenő, Dr. Hintz György, Székly Miklós și Tanács József, apotecari în Cluj.